

DZIAŁ III

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2010, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 XII 2004 r. (Dz. U. Nr 265, poz. 2644, z późniejszymi zmianami).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządzie terytorialnym oraz samorządowych kolegiach odwoławczych.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

a) naczelne i centralne organy administracji:

- instytucje naczelne i centralne (np. Sejm, Senat, Urząd Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
- jednostki służb zagranicznych, tj. placówki zagraniczne organów administracji państwowej oraz pracujących za granicą w przedstawicielstwach ONZ i innych misjach za granicą, a także w instytucjach, ośrodkach informacji i kultury za granicą,
- terenowe organy rządowej administracji niespolonej (np. izby i urzędy skarbowe, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, urzędy celne, regionalne izby obrachunkowe, Inspekcję Handlową, okręgowe inspektoraty gospodarki energetycznej i materiałowej, archiwa państwowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych,);

CHAPTER III

ADMINISTRATIVE DIVISION AND TERRITORIAL SELF-GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 VII 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

A gmina is a basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, starting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristic of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2010, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 XI 2010 elections.

The grouping of councillors of organs of local self-government entities by groups of professions is made on the basis of the classification of professions and specialties for needs of labour market introduced by a Decree of the Ministry of Economy and Labour, dated 8 XII 2004 (Journal of Laws No. 265, item 2644, with later amendments).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration and local self-government administration and self-government appeals councils.

1) **State administration** comprises:

a) principle and central organs of administration:

- principle and central institutions (e.g., Sejm, Senate, Office of the President, ministries, central offices),
- foreign service institutions, i.e., foreign offices of state administration organs and those operating abroad as part of UN agencies and other missions abroad, as well as in institutions, and information and cultural centres abroad,
- territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, customs offices, regional accounting chambers, Trade Inspectorate, district energy and material economy inspectorates, state archives and until 2010 auxiliary units of budgetary entities,);

- b) terenowe organy rządowej administracji zespolonej (urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej łącznie z wojewódzkimi: inspektoratami inspekcji handlowej, służbami ochrony zabytków, zakładami weterynarii, zarządami melioracji i urzędów wodnych oraz kuratoriami oświaty);
 - c) agencje państwowe (np. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Rezerw Materiałowych, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi (np. Centralna Komisja Egzaminacyjna, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej).
- 2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:
- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspekcje nadzoru budowlanego, ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
 - b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
 - c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędów wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

3) **Samorządowe kolegia odwoławcze** są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej podano bez jednostek służb zagranicznych.

6. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2011, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (Dz. U. Nr 82, poz. 537).

b) *territorial organs of combined government administration (voivodship offices, auxiliary service entities including voivodship: trade inspectorates, monument preservation services, veterinary offices, drainage and water facility boards as well as education offices);*

c) *state agencies (e.g., the Agency for Restructuring and Modernisation or Agriculture, Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development) and auxiliary units of state administration with regional units (e.g. Central Examination Board, National Water Management Authority).*

2) **Local self-government administration** comprises:

a) *gminas and cities with powiat status:*

- *gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),*
- *offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., construction supervision inspectorates, geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);*

b) *powiats, i.e., powiat's starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);*

c) *voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship self-government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).*

3) **Self-government appeal councils** are bodied competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of entities of territorial self-government.

5. Data concerning average wages and salaries in the state administration are presented excluding foreign service institutions.

6. The demographic and occupational characteristics of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2011, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 XI 2010 self-government elections.

The grouping of councillors of organs of local self-government entities by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 27 IV 2010 (Journal of Laws No. 82, item 537)

TABL. 1(34). JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2011	SPECIFICATION
Powiaty.....	26	26	26	26	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	4	3	3	3	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy.....	169	169	169	169	<i>Gminas</i>
miejskie	36	36	36	36	<i>urban</i>
miejsko-wiejskie	54	55	55	55	<i>urban-rural</i>
wiejskie.....	79	78	78	78	<i>rural</i>
Miejscowości.....	3019	2647	2645	2624	<i>Towns</i>
w tym miasta.....	90	91	91	91	<i>of which cities</i>

TABL. 2(35). GMINY W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

GMINAS IN 2011

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni <i>Area</i>							300,0 km ² i więcej <i>and more</i>
		5,0 – – 19,9 km ²	20,0 – – 49,9	50,0 – – 99,9	100,0 – – 149,9	150,0 – – 199,9	200,0 – – 249,9	250,0 – – 299,9	

OGÓŁEM^a
TOTAL^a

OGÓŁEM.....	169	10	22	51	44	18	11	8	5
TOTAL									
Poniżej 2500	3	-	1	2	-	-	-	-	-
<i>Below</i>									
2500 – 4999	31	1	4	19	7	-	-	-	-
5000 – 7499	38	3	3	17	13	1	-	1	-
7500 – 9999	29	-	-	4	13	7	2	1	2
10000 – 14999	22	1	2	5	5	4	3	2	-
15000 – 19999	15	1	1	2	2	2	4	2	1
20000 – 39999	23	4	7	-	3	4	2	1	2
40000 – 99999	5	-	4	-	1	-	-	-	-
100000 – 199999	2	-	-	2	-	-	-	-	-
200000 i więcej	1	-	-	-	-	-	-	1	-
<i>and more</i>									

a W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.

a Of which 3 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 2(35). **GMINY W 2011 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

GMINAS IN 2011 (cont.)

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni Area							
		5,0 – – 19,9 km ²	20,0 – – 49,9	50,0 – – 99,9	100,0 – – 149,9	150,0 – – 199,9	200,0 – – 249,9	250,0 – – 299,9	300,0 km ² i więcej and more
GMINY MIEJSKIE URBAN GMINAS									
OGÓŁEM	36	10	20	4	1	-	-	1	-
TOTAL									
2500 – 4999	5	1	4	-	-	-	-	-	-
5000 – 7499	6	3	2	1	-	-	-	-	-
7500 – 9999	1	-	-	1	-	-	-	-	-
10000 – 14999	3	1	2	-	-	-	-	-	-
15000 – 19999	2	1	1	-	-	-	-	-	-
20000 – 39999	11	4	7	-	-	-	-	-	-
40000 – 99999	5	-	4	-	1	-	-	-	-
100000 – 199999	2	-	-	2	-	-	-	-	-
200000 i więcej	1	-	-	-	-	-	-	1	-
and more									
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE URBAN-RURAL GMINAS									
OGÓŁEM	55	-	1	12	17	14	5	2	4
TOTAL									
Poniżej 2500	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Below									
2500 – 4999	2	-	-	2	-	-	-	-	-
5000 – 7499	7	-	1	4	2	-	-	-	-
7500 – 9999	14	-	-	1	7	5	-	-	1
10000 – 14999	11	-	-	3	4	3	1	-	-
15000 – 19999	10	-	-	2	1	2	3	1	1
20000 – 39999	11	-	-	-	3	4	1	1	2
GMINY WIEJSKIE RURAL GMINAS									
OGÓŁEM	78	-	1	35	26	4	6	5	1
TOTAL									
Poniżej 2500	3	-	1	2	-	-	-	-	-
Below									
2500 – 4999	24	-	-	17	7	-	-	-	-
5000 – 7499	25	-	-	12	11	1	-	1	-
7500 – 9999	14	-	-	2	6	2	2	1	1
10000 – 14999	8	-	-	2	1	1	2	2	-
15000 – 19999	3	-	-	-	1	-	1	1	-
20000 – 39999	1	-	-	-	-	-	1	-	-

TABL. 3(36). POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2011

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI <i>GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni <i>Area</i>						
		50,0 – – 99,9 km ²	100,0 – – 299,9	300,0 – – 499,9	500,0 – – 999,9	1000,0 – – 1499,9	1500,0 – – 1999,9	2000,0 km ² i więcej <i>and more</i>
OGÓŁEM TOTAL	29	1	2	4	17	4	1	-
Poniżej 50000 <i>Below</i>	7	-	-	1	6	-	-	-
50000 – 74999.....	7	-	-	1	6	-	-	-
75000 – 99999.....	6	-	1	1	2	2	-	-
100000 – 149999.....	5	1	-	1	1	2	-	-
150000 – 199999.....	3	-	-	-	2	-	1	-
500000 i więcej..... <i>and more</i>	1	-	1	-	-	-	-	-

TABL. 4(37). RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES IN 2011

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni <i>Councillors of</i>				SPECIFICATION
	rad gmin ^a <i>gmina councils^a</i>	rad miast w miastach na prawach powiatu <i>city coun- cils in cities with powiat status</i>	rad powiatów <i>powiat councils</i>	sejmiku wojewódz- kiego <i>voivodship regional council</i>	

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	2657	85	520	36	TOTAL
W tym kobiety	857	27	112	11	<i>Of which women</i>

WEDŁUG WIEKU
BY AGE

29 lat i mniej.....	115	5	8	-	<i>29 and less</i>
30–39.....	450	18	71	7	<i>30–39</i>
40–49.....	637	21	140	8	<i>40–49</i>
50–59.....	964	19	191	14	<i>50–59</i>
60 lat i więcej.....	491	22	110	7	<i>60 and more</i>

^a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.^a Excluding city council councillors in cities with powiat status.

TABL. 4(37). RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2011 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES IN 2011 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe.....	1024	65	420	33	Tertiary
Policealne	76	3	6	2	Post-secondary
Średnie.....	1067	15	80	1	Secondary
Zasadnicze (zawodowe)	448	1	11	-	Basic vocational
Gimnazjalne	1	-	-	-	Lower secondary
Podstawowe	41	1	3	-	Primary

WEDŁUG GRUP ZAWODÓW
BY OCCUPATIONAL GROUPS

Przedstawiciele władz publicz- nych, wyżsi urzędnicy i kierow- nicy	233	16	246	16	Managers
Specjaliści	652	41	153	19	Professionals
Technicy i inny średni personel	404	8	26	1	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	237	13	27	-	Clerical support workers
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	283	3	19	-	Service workers and shop and market sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	411	1	21	-	Skilled agricultural forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rze- mieśnicy	176	-	4	-	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	107	-	2	-	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	46	-	2	-	Elementary occupations
Siły zbrojne	25	-	-	-	Armed forces
Pozostali niesklasyfikowani	83	3	20	-	Other unclassified

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a Excluding city council councillors in cities with powiat status.

TABL. 5(38). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ ORAZ ADMINISTRACJI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND WAGES AND SALARIES IN STATE ADMINISTRATION AND LOCAL SELF-GOVERNMENT ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE EMPLOYMENT				
Administracja państwowa	11003	10612	10509	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	15765	19961	19296	Local self-government administration
Gminy i miasta na prawach powiatu	10935	13690	12673	Gminas and cities with powiat status
Powiaty	4102	4737	4806	Powiats
Województwo	728	1534	1817	Voivodship
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ^a w zł AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES ^a in zł				
Administracja państwowa	3148,03	4136,95	4246,69	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	2757,51	3822,37	4022,39	Local self-government administration
Gminy i miasta na prawach powiatu	2929,05	3908,86	4161,94	Gminas and cities with powiat status
Powiaty	2158,93	3304,55	3398,25	Powiats
Województwo	3553,58	4649,54	4699,89	Voivodship

a Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych” ust. 3 na str. 169.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 169.

TABL. 6(39). **WYBORY DO SEJMU I SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W DNIU 9 X 2011 R.**
ELECTIONS TO THE SEJM AND SENATE OF THE REPUBLIC OF POLAND ON 9 X 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Sejm Sejm	Senat Senate
Uprawnieni do głosowania	2339950	2339950
Persons entitled to vote		
Oddane głosy	1115979	1116015
Votes cast		
w tym głosy ważne	1066199	1078944
of which valid votes		
w %	95,54	96,68
in %		
Frekwencja wyborcza ^a w %	47,70	47,69
The voting turnout ^a in %		

a Stosunek liczby osób, którym wydano karty do głosowania do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania.

Źródło: dane Państwowej Komisji Wyborczej.

a The rate of the number of persons, who were brought out the voting cards to the total number of entitled voters.

Source: data of the State Election Commission.